

VIJEĆE EUROPE

EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

PRVI ODJEL

ODLUKA
O DOPUŠTENOSTI

zahtjeva br. 125/05
Branko RAŠETA
protiv Hrvatske

Europski sud za ljudska prava (Prvi odjel), zasjedajući 10. srpnja 2007. godine u vijeću u sastavu:

g. C. L. ROZAKIS, *predsjednik*,

g. L. LOUCAIDES,

gđa N. VAJIĆ,

g. A. KOVLER,

gđa E. STEINER,

g. S.E. JEBENS,

g. G. MALINVERNI, *suci*,

i g. S. NIELSEN, *tajnik Odjela*

uzimajući u obzir naprijed navedeni zahtjev podnesen 30. studenog 2004. godine, uzimajući u obzir odluku da se primijeni članak 29., stavak 3. Konvencije i zajedno ispita dopuštenost i osnovanost predmeta,

uzimajući u obzir očitovanje koje je podnijela tužena država i odgovor na očitovanje koji je podnio podnositelj zahtjeva,

nakon vijećanja, odlučuje kako slijedi:

ČINJENICE

Podnositelj zahtjeva, g. Branko Rašeta, hrvatski je državljanin rođen 1954. godine i živi u Karlovcu. Pred Sudom ga je zastupao g. M. Reškovic, odvjetnik iz Karlovca. Hrvatsku vladu („Vlada“) je zastupala njena zastupnica, gđa Š. Stažnik.

A. Okolnosti predmeta

Činjenično se stanje predmeta, prema navodima stranaka, može sažeti kako slijedi.

Podnositelj zahtjeva je rođen 1954. godine i živi u Karlovcu.

Majka podnositelja zahtjeva bila je nositeljica stanarskoga prava na stanu u Karlovcu, koji je bio u vlasništvu javnoga poduzeća Hrvatska pošta i telekomunikacije. Dana 3. lipnja 1991. godine Sabor je donio Zakon o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo koji uređuje prodaju stanova u društvenom vlasništvu prethodno danih na korištenje na temelju stanarskog prava. Na temelju toga Zakona majka podnositelja zahtjeva zatražila je 21. ožujka

1994. godine od vlasnika stana zaključenje ugovora o prodaji stana između vlasnika kao prodavatelja i nje kao kupca. Budući da je vlasnik odbio njen zahtjev, majka podnositelja zahtjeva podnijela je građansku tužbu Općinskom sudu u Karlovcu, tražeći donošenje presude koja bi zamijenila ugovor o prodaji.

Dana 12. lipnja 1995. godine Općinski sud u Karlovcu donio je presudu zbog izostanka. Međutim, presuda je na prijedlog tuženika ukinuta i postupak nastavljen. Dana 14. srpnja 1998. godine Općinski sud je donio novu presudu koja je zamijenila ugovor o prodaji. Tuženik se žalio protiv prvostupanjske presude i spis predmeta je dostavljen Županijskom sudu u Karlovcu. Tijekom žalbenoga postupka umrla je majka podnositelja zahtjeva. Žalbeni je sud nakon toga, 17. veljače 1999. godine, ukinuo prvostupanjsku presudu zbog toga što je tužiteljica umrla. Podnositelj zahtjeva je preuzeo postupak od svoje preminule majke.

Općinski sud u Karlovcu je 24. svibnja 2001. godine odbio zahtjev podnositelja zahtjeva našavši da on ne ispunjava uvjete za kupnju dotičnoga stana. Mjerodavni dio presude glasi kako slijedi:

„Temeljem odredbe čl. 135. Zakona o nasljeđivanju ostavina umrle osobe prelazi po sili zakona na njezine nasljednike u trenutku njezine smrti pa budući da u trenutku smrti dana 7. veljače 1999. godine, tužiteljica Marija Rašeta nije bila vlasnica predmetnog stana jer do tada nije zaključila ugovor o kupnji stana niti je presuda koja bi zamijenila navedeni ugovor postala pravomoćna, njen nasljednik nije mogao naslijediti pravo vlasništva predmetnog stana. Drugim riječima, tužitelj Branko Rašeta mogao bi kao nasljednik Marije Rašeta ostvariti svoja nasljednička odnosno vlasnička prava u odnosu na predmetni stan samo u slučaju da je sada pok. Marija Rašeta zaključila ugovor o kupnji stana ili da je donesena pravomoćna presuda koja zamjenjuje taj ugovor.

Nadalje pravo na otkup stana koje pripada stanaru temeljem odredaba Zakona o prodaji stanova je osobno pravo stanara koje ne prelazi na njegove nasljednike u smislu odredbe čl. 2 Zakona o nasljeđivanju (NN 52/7 i 47/78) time da je isto vezano uz stanarsko pravo koje se također ne nasljeđuje.

Slijedom iznijetoga sud je utvrdio da Branko Rašeta kao nasljednik Marije Rašeta koja je stavila zahtjev za otkup stana ne može nastaviti ovaj postupak.

Navode tužitelja Branka Rašete da mu kao članu obiteljskog domaćinstva pripada samostalno pravo na otkup stana u smislu odredbe čl. 6 Zakona o prodaji stanova na kojem postoji stanarsko pravo sud također nije našao osnovanim.

Ne upuštajući se uopće u ocjenu da li tužitelj ima status člana obiteljskog domaćinstva sud je utvrdio da tužitelj nema i ne može imati suglasnost stanara Marije Rašeta kad je u postupku utvrđeno da je sama Marija Rašeta istakla zahtjev za kupnju predmetnog stana te da je umrla u tijeku postupka po žalbi tuženika protiv presude ovog suda kojem je udovoljeno njenoj tužbi i tužbenom zahtjevu.

Prema odredbi čl. 6. Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo stan ima pravo kupiti član obiteljskog domaćinstva uz suglasnost stanara pa ustvrdivši da tužitelj nema ovu suglasnost, sud nije našao potrebnim utvrđivati njegov status člana obiteljskog domaćinstva jer ova dva uvjeta moraju biti kumulativno ispunjena. Imajući na umu ovakvu pravnu ocjenu spora sud je odbio provođenje daljnjih dokaza i to saslušanje svjedoka koje je predložio tužitelj, Mire i Darka Rogoza te Ane Belobrajdić, a koji svjedoci su predloženi na okolnost da je tužitelj živio u zajedničkom domaćinstvu s Marijom Rašeta.“

Županijski sud u Karlovcu je po žalbi podnositelja zahtjeva koja je uslijedila potvrdio prvostupanjsku presudu 17. listopada 2001. godine. Mjerodavni dio drugostupanjske presude glasi kako slijedi:

„Kako pravo na otkup stana koje pripada stanaru na temelju Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo, je osobno pravo stanara, ne može se naslijediti, ne prelazi na nasljednika u smislu odredbe čl. 2. ZON-a, kako se to tvrdi u žalbi, jer je ono vezano uz stanarsko pravo koje se ne nasljeđuje, to zakonski nasljednik tužiteljice Branko Rašeta nema pravo na otkup predmetnog stana, ne može ga naslijediti, te ne može nastaviti postupak i ishoditi donošenje presude koja bi zamijenila ugovor o prodaji stana, kako to

zaključuje i prvostupanjski sud. Pravilno primjenjuje i odredbu čl. 6. navedenog Zakona o prodaji stanova prema kojoj stan ima pravo otkupiti član obiteljskog domaćinstva uz suglasnost stanara, no kako je tužiteljica sama podnijela taj zahtjev kao stanar, time očitovala svoju volju, te njezin sin da je i član porodičnog domaćinstva, kao takav nema pravo na to. Pravilno je stoga odlučio da je nepotrebno provoditi dokaze da li je on bio član porodičnog domaćinstva tužiteljice.“

Podnositelj zahtjeva je u svojoj ustavnoj tužbi koju je nakon toga podnio tvrdio da je, *inter alia*, povrijeđeno njegovo pravo na pošteno suđenje, kao i njegova vlasnička prava. Dana 27. listopada 2004. godine Ustavni sud Republike Hrvatske odbio je ustavnu tužbu podnositelja zahtjeva. U mjerodavnome dijelu odluka Ustavnoga suda glasi kako slijedi:

„Neosnovano podnositelj ističe povredu ustavnog prava, zajamčenog odredbom članka 29. stavka 1. Ustava. Tijekom ustavnosudskog postupka, ovaj Sud nije utvrdio postojanje činjenica ili okolnosti koje bi ukazivale na povredu ustavnog prava na pravično suđenje. U spornoj pravnoj situaciji presuđivali su zakonom ustanovljeni sudovi unutar svoje nadležnosti utvrđene zakonom. Iz pribavljene dokumentacije o provedenom parničnom postupku, razvidno je da je prvostupanjski parnični sud proveo dokazni postupak sukladno potrebi utvrđenja odlučnih činjenica, dok je drugostupanjski sud u cijelosti i meritorno odgovorio na žalbene navode podnositelja.“

B. Mjerodavno domaće pravo

Zakon o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo („Narodne novine“, br. 27/1991, 33/1992, 43/1992, 69/1992 25/1993, 26/1993, 48/1993, 2/1994, 44/1994, 47/1994, 58/1995, 11/1996, 11/1997 i 68/1998) uređuje uvjete prodaje stanova danih na korištenje na temelju stanarskoga prava. Općenito govoreći, taj zakon nositelju stanarskog prava na stanu u društvenom vlasništvu daje pravo otkupiti taj stan pod povoljnim uvjetima prodaje.

Mjerodavne odredbe Zakona glase kako slijedi:

Članak 4.

„Svaki nositelj stanarskog prava (u daljem tekstu: stanar) može istaći zahtjev za kupnju stana u pisanom obliku....vlasniku.....(u daljem tekstu: prodavatelj)....a prodavatelj ga je dužan prodati.

Članak 6.

„Stan ima pravo kupiti stanar pod uvjetima ovoga Zakona, a uz njegovu suglasnost i članovi njegovog obiteljskog domaćinstva....

Suglasnost iz stavka 1... ovoga članka daje se na ugovoru ili u posebnoj ispravi uz ovjereni potpis. U slučaju uskrate suglasnosti odlučuje se u sudskom postupku.“

Članak 9.

„Prodavatelj je dužan sklopiti ugovor s kupcem najkasnije u roku 60 dana od dana podnošenja zahtjeva za sklapanje ugovora.

Ako prodavatelj na zahtjev kupca ne sklopi ugovor u roku iz stavka 1. ovoga članka, kupac ima pravo pokrenuti postupak i zatražiti od suda presudu koja u cijelosti nadomješta ugovor.“

PRIGOVORI

1. Podnositelj zahtjeva je prvo prigovorio na temelju članka 6. Konvencije da su utvrđenja domaćega suda bila proizvoljna i pogrešna. Posebice je ustvrdio da je zahtjev da

predoči suglasnost svoje majke za kupnju stana na kojemu je ona imala stanarsko pravo, u trenutku kad je već bila preminula, povrijedio njegovo pravo na pošteno suđenje.

2. Podnositelj zahtjeva je nadalje prigovorio na temelju članka 1. Protokola br. 1. da su ga odluke domaćih sudova spriječile kupiti dotični stan.

3. Konačno, podnositelj zahtjeva se pozvao na članak 17. Konvencije.

PRAVO

1. Podnositelj zahtjeva je prigovorio na temelju članka 6. stavka 1. Konvencije da su utvrđenja domaćih sudova bila proizvoljna i suprotna činjenicama predmeta i da nisu pravilno primijenili domaće pravo. Mjerodavni dijelovi članka 6. glase kako slijedi:

“Radi utvrđivanja svojih prava i obveza građanske naravi....svatko ima pravo...da sud...u razumnom roku ispita njegov slučaj“

Vlada je prvo tvrdila da je Sud nadležan ispitati samo činjenice koje su se dogodile nakon 5. studenog 1997. godine, kad je Hrvatska ratificirala Konvenciju.

Podnositelj zahtjeva se nije očitovao o tom pitanju.

Sud se slaže s Vladom, ali primjećuje da su sve odluke nacionalnih sudova koje se tiču podnositelja zahtjeva donesene nakon datuma ratifikacije Konvencije od strane Hrvatske. Stoga Sud nalazi kako je ovaj postupak jasno unutar njegove nadležnosti *ratione temporis* i da se u tom pogledu ne postavlja nikakvo pitanje.

Glede mišljenja izraženih od strane domaćih sudova i zakonskih odredbi koje uređuju prodaju stanova na temelju Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo Vlada je tvrdila da je postupak bio pošten jer su domaći sudovi dali dostatno i odgovarajuće obrazloženje za svoja utvrđenja. Njihova utvrđenja nisu ni na koji način bila arbitrarna, nego su upravo bila donesena u skladu s jasnim pravnim pravilima i praksom Vrhovnoga suda.

Podnositelj zahtjeva je tvrdio da postupak nije bio pošten jer su domaći sudovi temeljili svoja utvrđenja na nepostojanju suglasnosti njegove majke za to da on kupi stan na kojemu je ona bila imala stanarsko pravo, no u to vrijeme ona je već bila preminula.

U mjeri u kojoj se prigovor podnositelja zahtjeva može shvatiti kao da se odnosi na ocjenu dokaza i rezultat postupka pred domaćim sudovima, Sud ponavlja da je njegova dužnost, na temelju članka 19. Konvencije, osigurati poštivanje obveza koje su preuzele ugovorne strane Konvencije. Posebice, nije njegova funkcija baviti se činjeničnim ili pravnim pogreškama koje je navodno počinio nacionalni sud, osim i u mjeri u kojoj su one mogle povrijediti prava i slobode zaštićene Konvencijom. Štoviše, članak 6. Konvencije jamči pravo na pošteno suđenje, no on ne sadrži nikakva pravila o dopuštenosti dokaza ili o načinu na koji ih treba ocijeniti, što su stoga prvenstveno stvari koje treba urediti nacionalno pravo i nacionalni sudovi (vidi presudu u predmetu *Schenk v. Switzerland*, od 12. srpnja 1988., Serija A br. 140, str. 29, stavci 45.-46.).

U ovome predmetu Sud primjećuje da je podnositelj zahtjeva iskoristio kontradiktorni postupak. U raznim je fazama toga postupka mogao predložiti argumente koje je smatrao mjerodavnima za svoj predmet. Činjenični i pravni razlozi za prvostupanjsku odluku kojom je odbijen njegov zahtjev podrobno su navedeni. U presudi u žalbenoj fazi Županijski sud u Karlovcu potvrdio je činjenice predmeta i pravno obrazloženje navedeno u prvostupanjskoj presudi u mjeri u kojoj nije bilo u suprotnosti s njegovim utvrđenjima. Sud ne nalazi nikakav razlog za zaključak da bi domaći sudovi propustili važne vidove predmeta ili na bilo koji proizvoljan način zanemarili dokaze koje je predložio podnositelj zahtjeva. Štoviše, u mjeri u kojoj se prigovor podnositelja zahtjeva može shvatiti kao da se tiče navodnoga nedostatka odgovarajućega obrazloženja u presudama nacionalnih sudova, Sud, uzimajući u obzir naprijed navedeno obrazloženje, ne nalazi da bi u tom pogledu bila zanemarena obveza nacionalnih

sudova. U takvim okolnostima, Sud nalazi da u ovome predmetu nema nikakvih naznaka povrede prava podnositelja zahtjeva na pošteno suđenje, kako je ono zajamčeno člankom 6. Konvencije.

Slijedi da je ovaj prigovor očigledno neosnovan i da ga treba odbiti u skladu s člankom 35., stavicima 3. i 4. Konvencije.

2. Podnositelj zahtjeva je nadalje prigovorio da su ga odluke domaćih sudova spriječile kupiti dotični stan. Pozvao se na članak 1. Protokola br. 1. koji glasi kako slijedi:

„Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo na mirno uživanje svojega vlasništva. Nitko se ne smije lišiti svoga vlasništva, osim u javnom interesu, i to samo uz uvjete predviđene zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne umanjuju pravo države da primijeni zakone koje smatra potrebnima da bi uredila upotrebu vlasništva u skladu s općim interesom ili za osiguranje plaćanja poreza ili drugih doprinosa ili kazni.“

Sud primjećuje da u vrijeme svoje smrti majka podnositelja zahtjeva nije bila vlasnica dotičnoga stana i da stoga podnositelj zahtjeva nije mogao naslijediti taj stan. Štoviše, budući da su na temelju domaćih propisa prava nositelja stanarskoga prava bila osobna prava, podnositelj zahtjeva nije imao nikakvo legitimno očekivanje u svrhu članka 1. Protokola br. 1. da će kupiti dotični stan.

Slijedi da je ovaj prigovor očito neosnovan i da treba biti odbijen u skladu s člankom 35., stavicima 3. i 4. Konvencije.

3. Podnositelj zahtjeva je naveo i povredu članka 17. Konvencije.

U svjetlu svega materijala koji ima, i u mjeri u kojoj su stvari kojima je prigovoreno u okviru njegove nadležnosti, Sud smatra da ovaj dio zahtjeva ne ukazuje na nikakve naznake povrede ovoga članka Konvencije. Slijedi da je ovaj prigovor nedopušten na temelju članka 35., stavka 3. kao očigledno neosnovan i da ga treba odbiti na temelju članka 35., stavka 4. Konvencije.

Iz tih razloga Sud jednoglasno

Odlučuje prekinuti primjenu članka 29., stavka 3. Konvencije;

Utvrdjuje da je zahtjev nedopušten.

Søren Nielsen
tajnik

Christos Rozakis
predsjednik